

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Α' Λυκείου

Ξενοφώντας «Ἑλληνικά»

Επιμέλεια υλικού:
Δρ Ιωάννης – Παναγιώτης Αμπελάς
Φιλολόγος

Μουσικό Σχολείο Χανίων
Σχ. έτος 2020-21

Πίνακας περιεχομένων

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 2. § 1-4	3
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 2. § 16-23	4
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 3. § 50-56	5
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 4. § 18-23	7
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ - ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	9
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 1-4	13
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 16-19	15
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 20-23	17
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 50-51	20
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 52-53	22
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 54-56	25
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 4 § 18-19	28
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 4 § 20-23	30
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ §35-39	33

Σημ. Η ενδεικτική μετάφραση αξιοποιεί τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου. Οι Ερμηνευτικές, Γραμματικές, Συντακτικές και Λεξιλογικές Ασκήσεις προέρχονται από τα Κριτήρια Αξιολόγησης του ΚΕΕ. Η έκδοση δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και δεν διατίθεται στο εμπόριο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 2. § 1-4

Προετοιμασίες του Λυσάνδρου για πλήρη αποκλεισμό της Αθήνας

1 Αφού ο Λύσανδρος ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, έπλευσε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας (Χαλκηδόνας). Οι κάτοικοι (αυτών των πόλεων) τον δέχτηκαν, αφού άφησαν να φύγουν με επίσημη συμφωνία οι φρουροί των Αθηναίων· αυτοί, πάλι, που παρέδωσαν με προδοσία στον Αλκιβιάδη το Βυζάντιο, τότε κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο, ύστερα στην Αθήνα και έγιναν Αθηναίοι πολίτες. **2** Ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Αθηναίων και οποιονδήποτε άλλον Αθηναίο έβλεπε κάπου, τους έστελνε στην Αθήνα δίνοντας ασφάλεια σ' αυτούς που μόνο για εκεί έπλεαν και όχι για άλλο μέρος, γιατί γνώριζε ότι, όσο περισσότεροι θα συγκεντρωθούν στην πόλη της Αθήνας και στον Πειραιά, (τόσο) γρηγορότερα θα προκύψει έλλειψη των εφοδίων. Και αφού άφησε ως αρμοστή στο Βυζάντιο και στην Καλχηδόνα τον Σθενέλαο τον Λάκωνα, ο ίδιος επέστρεψε στη Λάμψακο και άρχισε να επισκευάζει τα πλοία του.

Η αναγγελία της καταστροφής. Η αντίδραση των Αθηναίων.

3 Όταν η Πάραλος έφτασε νύχτα στην Αθήνα, διαδιδόταν η συμφορά, και ο θρήνος έφτανε από τον Πειραιά μέσα από τα Μακρά Τείχη στην πόλη, καθώς ανήγγελλε (την είδηση) ο ένας στον άλλον· έτσι, εκείνη τη νύχτα κανένας δεν κοιμήθηκε, γιατί θρηνούσαν όχι μόνο όσους είχαν χαθεί, αλλά πολύ περισσότερο ακόμα οι ίδιοι τους εαυτούς τους, γιατί νόμιζαν ότι θα πάθουν σαν κι αυτά που έκαναν στους κατοίκους της Μήλου, που ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων, αφού τους νίκησαν με πολιορκία, και στους κατοίκους της Ιστιαίας και της Σκιώνης και της Τορώνης και της Αίγινας και σε πολλούς άλλους Έλληνες. **4** Την επόμενη μέρα, ωστόσο, έκαναν συνέλευση του λαού στην οποία αποφάσισαν να φράξουν με επιχωμάτωση την είσοδο στα λιμάνια, εκτός από ένα, να επισκευάσουν τα τείχη, να εγκαταστήσουν φρουρές και να ετοιμάσουν την πόλη τους για όλα τα άλλα σαν για πολιορκία.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 2. § 16-23

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Θηραμένη

16 Ενώ έτσι είχαν τα πράγματα, ο Θηραμένης είπε στην Εκκλησία του Δήμου ότι, αν θέλουν να στείλουν αυτόν τον ίδιο στον Λύσανδρο, θα επιστρέψει γνωρίζοντας αν οι Λακεδαιμόνιοι επιμένουν για την κατεδάφιση των τειχών, επειδή θέλουν να υποδουλώσουν την πόλη, ή για να έχουν εγγύηση. Όταν, λοιπόν, τον έστειλαν, έμενε κοντά στον Λύσανδρο τρεις μήνες και περισσότερο καιροφυλαχτώντας τότε οι Αθηναίοι σκόπευαν εξαιτίας της παντελούς έλλειψης των τροφίμων να συμφωνήσουν σε ό,τι κάποιος θα τους πρότεινε. **17** Όταν γύρισε τον τέταρτο μήνα, ανακοίνωσε στην Εκκλησία του Δήμου ότι τάχα ο Λύσανδρος τον κρατούσε αιχμάλωτο έως τότε και έπειτα τον διέταζε να μεταβεί στη Σπάρτη· γιατί (του έλεγε) ότι δεν ήταν αρμόδιος αυτός για όσα τον ρωτούσε αλλά οι έφοροι. Ύστερα από αυτά (ο Θηραμένης) εκλέχτηκε, μαζί με άλλους εννιά, ως πρεσβευτής με απόλυτη εξουσιοδότηση για τη Σπάρτη.

Κρίσιμη συνεδρίαση στη Σπάρτη

18 (Στο μεταξύ) ο Λύσανδρος έστειλε στους εφόρους μαζί με άλλους Λακεδαιμόνιους τον Αριστοτέλη, που ήταν εξόριστος Αθηναίος, για να τους αναγγείλει ότι αποκρίθηκε στον Θηραμένη πως εκείνοι ήταν αρμόδιοι για ειρήνη και πόλεμο. **19** Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις, όταν βρίσκονταν στη Σελλασία (ενν. στα περίχωρα της Σπάρτης), καθώς τους ρωτούσαν για ποιο λόγο/με ποιες προτάσεις είχαν έρθει, απάντησαν ότι (είχαν έρθει) με απόλυτη εξουσιοδότηση για την ειρήνη· ύστερα από αυτά οι έφοροι πρόσταξαν να τους φωνάξουν. Όταν (οι Αθηναίοι πρέσβεις) έφτασαν (στη Σπάρτη), (οι έφοροι) συγκάλεσαν συνέλευση (των συμμάχων τους), στην οποία οι Κορίνθιοι και κυρίως οι Θηβαίοι, αλλά και πολλοί άλλοι Έλληνες, αντιπρότειναν να μη συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους, αλλά να τους αφανίσουν.

Η απόφαση της Σπάρτης

20 Οι Λακεδαιμόνιοι όμως είπαν ότι δε θα υποδουλώσουν μια πόλη ελληνική που είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολύ μεγάλους κινδύνους που απείλησαν την Ελλάδα· γι' αυτό δέχτηκαν να κάνουν ειρήνη με τον όρο (οι Αθηναίοι), αφού γκρεμίσουν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά, αφού παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα και αφού επαναφέρουν τους εξόριστους, να ακολουθούν τους Λακεδαιμόνιους και στην ξηρά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί, έχοντας τον ίδιο (μ' αυτούς) εχθρό και

φίλο. **21** Ο Θηραμένης και οι συμπρέσβεις του μετέφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα.

Η παράδοση των Αθηνών

Όταν έμπαιναν στην πόλη, τους περικύκλωσε πολύς λαός, γιατί φοβούνταν μήπως γύρισαν άπρακτοι· γιατί δε χωρούσε πια άλλη αναβολή, επειδή πολλοί πέθαιναν από την πείνα. **22** Την επόμενη μέρα οι πρέσβεις ανακοίνωσαν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι δέχονταν να συνάψουν ειρήνη· ο Θηραμένης μιλώντας εξ ονόματος των πρέσβων έλεγε ότι πρέπει να υπακούσουν στους Λακεδαιμόνιους και να γκρεμίσουν τα τείχη. Επειδή λίγοι του έφεραν αντίρρηση, αλλά πολύ περισσότεροι συμφώνησαν μαζί του, αποφάσισαν να δεχτούν την ειρήνη. **23** Ύστερα από αυτά και ο Λύσανδρος κατέπλευσε στον Πειραιά και οι εξόριστοι επέστρεφαν στην πατρίδα τους και άρχισαν να γκρεμίζουν τα τείχη πολύ πρόθυμα, ενώ οι αυλητρίδες έπαιζαν τον αυλό τους και τραγουδούσαν, επειδή νόμιζαν ότι εκείνη η μέρα ήταν για την Ελλάδα η αρχή της ελευθερίας.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 3. § 50-56

50 Όταν [ο Θηραμένης], αφού είπε αυτά, σταμάτησε, και η Βουλή φάνηκε ότι τα επιδοκίμασε με φωνές, ο Κριτίας επειδή κατάλαβε ότι αν επιτρέψει στη Βουλή να αποφασίζει με ψηφοφορία γι' αυτόν, θα γλίστωνε, κι (επειδή) αυτό δεν θα μπορούσε να το ανεχθεί, αφού πλησίασε και συζήτησε κάτι με τους Τριάκοντα, βγήκε έξω, και διέταξε αυτούς που είχαν τα μαχαίρια να σταθούν [κρατώντας τα] φανερά μπροστά στη Βουλή κοντά στα δρύινα κιγκλιδώματα (που χώριζαν τα έδρανα των βουλευτών από το χώρο του ακροατηρίου της Βουλής). **51** Κι αφού ήλθε πάλι μέσα είπε: «Εγώ, βουλευτές, νομίζω ότι έργο του ηγέτη τέτοιου, όπως πρέπει να είναι, είναι εάν αυτός δεν επιτρέπει βλέποντας τους φίλους του να εξαπατώνται. Κι εγώ, λοιπόν, αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί μπροστά στο κιγκλίδωμα λένε ότι δεν θα μας επιτρέψουν, αν αφήσουμε (αθωώσουμε) άνδρα που φανερά καταστρέφει την ολιγαρχία. Ορίζεται, βέβαια, στους νέους νόμους να μην θανατώνεται κανείς από όσους περιλαμβάνονται στους τρεις χιλιάδες πολίτες, χωρίς τη δική σας ψήφο, ενώ όσοι είναι έξω από τον κατάλογο να έχουν το δικαίωμα οι Τριάκοντα να τους εκτελούν. Εγώ, λοιπόν, είπε, αυτόν εδώ τον Θηραμένη τον διαγράφω από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, τον καταδικάζουμε εμείς σε θάνατο».

Η αντίδραση του Θηραμένη

52 Όταν άκουσε ο Θηραμένης αυτά, αναπήδησε στο βωμό (της Βουλής) και είπε: «Εγώ, είπε, άντρες, σας υποβάλλω την πιο νόμιμη παράκληση απ' όλες, να μην έχει δηλ. ο Κριτίας το δικαίωμα να διαγράφει (από τον κατάλογο) μήτε εμένα μήτε όποιον από σας θέλει, αλλά σύμφωνα με το νόμο, τον οποίο ακριβώς αυτοί συνέταξαν γι' αυτούς που περιλαμβάνονται στον κατάλογο, σύμφωνα με αυτόν και εσείς και εγώ να δικαζόμαστε. **53** Και δεν αγνοώ βέβαια αυτό, μα τους θεούς, είπε, ότι δηλ. καθόλου δε θα με βοηθήσει αυτός εδώ ο βωμός, αλλά θέλω να σας αποδείξω και το εξής, ότι δηλαδή αυτοί είναι όχι μόνο πολύ άδικοι απέναντι στους ανθρώπους, αλλά και πολύ ασεβείς απέναντι στους θεούς. Απορώ όμως με σας, άντρες καλοί και έντιμοι, είπε, που δε θα βοηθήσετε τον ίδιο τον εαυτό σας, και μάλιστα ενώ γνωρίζετε ότι το δικό μου όνομα δε διαγράφεται καθόλου πιο εύκολα (από τον κατάλογο) απ' ό,τι το όνομα του καθενός από σας».

Η εκτέλεση του Θηραμένη

54 Ύστερα από αυτό ο κήρυκας των Τριάκοντα κάλεσε τους έντεκα να συλλάβουν το Θηραμένη· κι όταν εκείνοι μπήκαν μέσα μαζί με τους υπηρέτες/βοηθούς τους, έχοντας επικεφαλής τον Σάτυρο, τον θρασύτατο και αναιδέστατο, είπε ο Κριτίας: «Σας παραδίνουμε αυτόν εδώ τον Θηραμένη που έχει καταδικαστεί σύμφωνα με το νόμο. Και σεις οι έντεκα, αφού τον συλλάβετε και τον οδηγήσετε όπου πρέπει, να εκτελέσετε τα περαιτέρω». **55** Μόλις είπε αυτά (ο Κριτίας), ο Σάτυρος προσπαθούσε να αποσπάσει (τον Θηραμένη) από τον βωμό, το ίδιο έκαναν και οι βοηθοί του. Τότε ο Θηραμένης, όπως βέβαια ήταν φυσικό, επικαλούνταν και θεούς και ανθρώπους να δουν καλά αυτά που γίνονταν. Αλλά οι βουλευτές αδρανούσαν, γιατί έβλεπαν ότι και αυτοί που ήταν κοντά στα κιγκλιδώματα (ήταν) όμοιοι με τον Σάτυρο και ότι ο χώρος μπροστά στο βουλευτήριο (ήταν) γεμάτος από τους φρουρούς και γιατί γνώριζαν ότι αυτοί παρευρίσκονταν οπλισμένοι με εγχειρίδια. Και αυτοί (= οι έντεκα) έσυραν τον άντρα περνώντας (τον) μέσα από την αγορά, ενώ αυτός φώναζε με πολύ μεγάλη φωνή τι πάθαινε. Λένε και αυτήν τη φράση αυτού. Μόλις του είπε ο Σάτυρος ότι θα θρηνήσει, αν δε σωπάσει, τον ρώτησε/του απάντησε ρωτώντας· «Αν σιωπώ, είπε, άραγε δε θα θρηνήσω;» Και όταν έπινε το κώνειο, καθώς αναγκαζόταν να πεθάνει (ή: πεθαίνοντας με το ζόρι), λένε ότι αυτός, αφού έριξε κάτω σταγόνα- σταγόνα ό,τι απέμεινε στο ποτήρι, όπως στο παιχνίδι με τον «κότταβο», είπε: «αυτό στην υγεία του όμορφου Κριτία». Και δεν αγνοώ

βέβαια αυτό, ότι δηλαδή αυτά δεν (είναι) αποφθέγματα αξιόλογα, όμως κρίνω αξιοθαύμαστο αυτό το στοιχείο του άντρα, το ότι δηλαδή ακόμα και την ώρα που πλησίαζε ο θάνατος δεν έλειψε από την ψυχή του μήτε η αυτοκυριαρχία μήτε το χιούμορ του.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ Βιβλίο 2. Κεφ. 4. § 18-23

Η αυτοθυσία του μάντη. Νίκη των δημοκρατικών.

18 Αφού, λοιπόν, είπε αυτά και στράφηκε προς τους εχθρούς, έμενε ήρεμος· γιατί και ο μάντης συμβούλευε αυτούς να μην επιτίθενται, πριν κάποιος από τους δικούς τους ή σκοτωθεί ή τραυματιστεί· «όταν όμως αυτό γίνει, θα προχωρήσουμε εμείς πρώτοι, είπε, και η νίκη θα συμβεί σε σας που ακολουθείτε, σ' εμένα όμως ο θάνατος καθώς προαισθάνομαι εγώ τουλάχιστον». **19** Και δεν διαψεύστηκε, αλλά μόλις πήραν στα χέρια τους τα όπλα, αυτός σαν να τον οδηγούσε κάποια μοίρα, αφού πήδησε ορμητικά προς τα εμπρός κι έπεσε πάνω στους εχθρούς, σκοτώνεται, κι έχει θαφτεί στο πέρασμα του Κηφισού· οι άλλοι, όμως, νικούσαν και καταδίωξαν τους εχθρούς ως το ίσιωμα. Από τους Τριάκοντα σκοτώθηκαν εδώ ο Κριτίας και ο Ιππόμαχος, και από τους δέκα άρχοντες του Πειραιά ο Χαρμίδης, ο γιος του Γλαύκωνα, ενώ από τους υπόλοιπους περίπου εβδομήντα. Και πήραν βέβαια τα όπλα, αλλά δεν αφαίρεσαν τους χιτώνες (δεν απογύμνωσαν κανέναν) από κανέναν από τους νεκρούς πολίτες. Αφού έγινε αυτό, και τους νεκρούς κατόπιν συμφωνίας απέδωσαν, πολλοί (από τις δύο παρατάξεις) πλησιάζοντας μεταξύ τους (οι αντίπαλοι) συνομιλούσαν.

Η προσφώνηση του Κλεόκριτου.

20 Ο Κλεόκριτος τότε, ο κήρυκας των μνημένων στα Ελευσίνια μυστήρια, που είχε βροντώδη φωνή, αφού επέβαλε σιωπή, είπε: «Άνδρες πολίτες, γιατί μας διώχνετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Εμείς ποτέ ως τώρα δεν σας κάναμε κακό, αλλά κι έχουμε πάρει μέρος μαζί σας στις πιο σεβαστές (ιερές) τελετές και θυσίες, και στις πιο ωραίες γιορτές, και έχουμε υπάρξει συγχορευτές και συσπουδαστές και συστρατιώτες, και πολλούς κινδύνους έχουμε περάσει μαζί σας και στη στεριά και στη θάλασσα για την κοινή και των δυο μας σωτηρία κι ελευθερία. **21** Στο όνομα των θεών των πατέρων και των μητέρων μας, και στο όνομα της συγγένειας εξ αίματος κι εξ αγχιστείας, και στο όνομα των πολιτικών συλλόγων (: ομίλων) μας, γιατί σε όλα αυτά πολλοί από εμάς συμμετέχουμε μαζί σας, από σεβασμό και προς τους ανθρώπους, σταματήστε

να κάνετε ανόσιες πράξεις στην πατρίδα και μην υπακούετε στους ασεβέστατους Τριάκοντα, οι οποίοι για χάρη προσωπικών κερδών μέσα σε οκτώ μήνες έχουν σκοτώσει σχεδόν περισσότερους από όσους όλοι οι Πελοποννήσιοι πολέμωντας δέκα χρόνια. **22** Κι ενώ είναι δυνατόν σε εμάς να ζούμε ειρηνικά ως πολίτες, αυτοί μας έριξαν στον πιο αισχρό και βλαβερό και ανόσιο και μισητό και σε θεούς και σε ανθρώπους πόλεμο. Και μάθετε καλά ότι και από όσους σκοτώσαμε τώρα όχι μόνο εσείς, αλλά κι εμείς μερικούς τους θρηνήσαμε πικρά». Αυτός τέτοια έλεγε· οι υπόλοιποι αρχηγοί (των ολιγαρχικών) και για το ότι οι δικοί τους άκουαν επίσης αυτά, αυτούς που ήταν μαζί τους, τους οδήγησαν ξανά στην πόλη.

Διάσπαση των ολιγαρχικών.

23 Την επόμενη ημέρα οι Τριάκοντα πολύ ταπεινωμένοι κι απομονωμένοι κάθονταν στην αίθουσα των συνεδριάσεων· από τους Τρισχιλίους όσοι οπουδήποτε ήταν τοποθετημένοι, σε όλα τα μέρη της πόλης διαφωνούσαν μεταξύ τους. Γιατί όσοι βέβαια είχαν διαπράξει σοβαρό αδίκημα και φοβούνταν, υποστήριζαν με έμφαση ότι δεν έπρεπε να υποχωρούν σε αυτούς του Πειραιά· όσοι, όμως, πίστευαν ότι δεν έχουν κανένα αδίκημα και οι ίδιοι συλλογίζονταν και τους άλλους προσπαθούσαν να διαφωτίσουν (να πείσουν) ότι κανένας λόγος δεν συνέτρεχε να υποφέρουν στους Τριάκοντα ούτε να τους επιτρέπουν να καταστρέφουν την πόλη. Τέλος αποφάσισαν εκείνους να καθαιρέσουν και άλλους να εκλέξουν. Κι επέλεξαν δέκα, έναν από κάθε φυλή.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ - ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 1, 26 – 29

1. Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα των θέσεων που κατείχαν οι αντίπαλοι παρουσιάζει ο Ξενοφώντας στην ενότητα αυτή; (πρ)
2. Θα μπορούσαν να αποφύγουν οι Αθηναίοι τον αιφνιδιασμό των Σπαρτιατών; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας (γρ)
3. “Τά πράγματα τῶν Ἀθηναίων διεφθαρμένα”: Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του (Πελοποννησιακού) πολέμου; (πρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 1, 30 – 32

1. Να χαρακτηρίσετε την απόφαση των Αθηναίων σχετικά με τους αιχμαλώτους; (πρ)
2. Ποια εκφραστικά στοιχεία δείχνουν την αξία του Ξενοφώντα ως ιστορικού; (πρ)
3. Να δώσετε έναν χαρακτηρισμό του Λύσανδρου με βάση τις συγκεκριμένες παραγράφους (16-32). (γρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 2, 1 – 4

1. Πώς συμπεριφέρθηκε ο Λύσανδρος προς τους Αθηναίους φρουρούς του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας και προς όποιον άλλο Αθηναίο συναντούσε και γιατί; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (πρ)
2. Να καταγράψετε τις ενέργειες του Λύσανδρου αμέσως μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς και να προσδιορίσετε (με συντομία) πόσο αυτές έχουν σχέση με τον τελικό σκοπό των Σπαρτιατών, την κατάληψη της Αθήνας. (πρ)
3. Ποια μέτρα πήραν οι Αθηναίοι προκειμένου να προστατευθούν -όσο μπορούσαν πλέον- και πώς κρίνετε τα μέτρα αυτά; (γρ)
4. Με ποιους λεκτικούς τρόπους κάθε μορφής παρουσιάζει ο Ξενοφών το όλο ψυχολογικό κλίμα που δημιουργήθηκε στην Αθήνα και τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν οι Αθηναίοι μετά την αναγγελία της ήττας τους στους Αιγός ποταμούς; (πρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 2, 16-23

1. Ποια σημασία είχε για τον Θηραμένη η εκλογή του από τους Αθηναίους ως πρεσβευτή αυτοκράτορα; Είχε προετοιμάσει με τις ενέργειές του ο ίδιος την εκλογή του αυτή και -αν ναι- με ποιες ενέργειες και πώς τον κρίνετε γι' αυτό; (πρ)
2. Ποια ήταν η στάση των Κορινθίων, των Θηβαίων και κάποιων άλλων Ελλήνων στη συνέλευση που έγινε στη Σπάρτη σχετικά με την τύχη των Αθηναίων λόγω της επερχόμενης κατάρρευσης της άμυνας της Αθήνας; Πώς κρίνετε την πρότασή τους λαμβάνοντας υπόψη την πρότερη ακμή της Αθήνας, τη συμβολή της στην απόκρουση της περσικής απειλής εναντίον της Ελλάδας και την πολιτιστική και καλλιτεχνική προσφορά της στην Ελλάδα και στον κόσμο όλο; (γρ)
3. Ποια ήταν η απάντηση των Σπαρτιατών στην πρόταση των Κορινθίων, Θηβαίων και άλλων Ελλήνων (§§ 18-19) για ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας; Συμφωνούν μαζί τους; Πώς κρίνετε την απάντηση των Σπαρτιατών; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας. (πρ)
4. Πόσο επαχθείς για τους Αθηναίους ήταν οι όροι της ειρήνης; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας. (γρ)
5. Ποιες είναι οι προτάσεις και οι απόψεις του Θηραμένη; Να προσδιορίσετε αν γίνονται εύκολα αποδεκτές και αν υπάρχουν αντιρρήσεις γι' αυτές και να χαρακτηρίσετε (ως προς τη στάση τους απέναντι στους όρους της ειρήνης): α) τον Θηραμένη, β) την πλειοψηφία των Αθηναίων και γ) όσους διατύπωσαν την αντίθεσή τους στις προτάσεις του Θηραμένη. (πρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 3, 11 – 16

1. Πρωταρχικό μέλημα των Τριάκοντα υπήρξε η πάταξη της συκοφαντίας που είχε αποβεί μάλιστα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής κατά την περίοδο της δημοκρατίας. Πού απέβλεπε η ενέργειά τους αυτή; Ήταν ειλικρινείς οι προθέσεις τους (πρ);
2. Ήταν, κατά τη γνώμη σας, αποτελεσματικά τα μέσα που χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα προκειμένου να κάμψουν κάθε αντίδραση, αλλά ακόμη και κάθε σκέψη για αντίδραση; Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη σας το

γεγονός ότι μέσα σε οκτώ μήνες το καθεστώς που εγκαθίδρυσαν ανατράπηκε. (γρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 3, 50 – 56

1. Ποιες μεθόδους και ποια τεχνάσματα μετέλθε ο Κριτίας ώστε και τον αντίπαλό του, τον Θηραμένη, να εξοντώσει και ο ίδιος να φαίνεται ότι ενήργησε νομότυπα; (πρ)
2. Ποιον ρόλο διεκδικεί για τον εαυτό του ο Κριτίας; Πώς αυτοσυστήνεται; Η πολιτική στάση που τηρεί δικαιώνει τον ρόλο αυτό; (γρ)
3. Οι Τριάκοντα χαρακτηρίζονται από τον Θηραμένη «*ἀδίκωτατοι*» και «*ἀσεβέστατοι*». Πώς δικαιολογεί αυτούς τους χαρακτηρισμούς; (πρ)
4. Τι θέλει να αποδείξει ο Θηραμένης στον σύντομο λόγο του προς τους βουλευτές; Τι αποδείξεις χρησιμοποιεί; Πού τελικά αποσκοπεί και γιατί δεν επιτυγχάνει τον σκοπό του μολονότι ο λόγος του είναι αρκετά πειστικός; (γρ)
5. «*εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται*»: Πώς χαρακτηρίζετε την πράξη αυτή; Τι αισθήματα προκαλεί; (πρ)
6. «*ἂν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι*;»: Να σχολιάσετε την απάντηση του Θηραμένη προς τον Σάτυρο. (γρ)
7. Πώς αντιλαμβάνεσθε τη φράση: «*Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ*»; Ποιο είναι το βαθύτερο νόημά της; Τι υπονοεί ο Θηραμένης; (πρ)
8. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των βουλευτῶν απέναντι στις μεθοδεύσεις του Κριτία που απροκάλυπτα αποσκοπούσαν στην καταδίκη του Θηραμένη; Πώς χαρακτηρίζετε την στάση τους αυτή; Πώς δικαιολογείται η μεταστροφή της αρχικής τους ευνοϊκής στάσης απέναντι στον Θηραμένη; (γρ)
9. «*ὦ ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοί*»: Είναι ειλικρινής ο χαρακτηρισμός «*καλοὶ κἀγαθοί*»; Τι υποκρύπτεται στον χαρακτηρισμό αυτό του Θηραμένη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (πρ)
10. Πώς χαρακτηρίζεται ο Σάτυρος από τον Ξενοφώντα; Στηριζόμενοι στο κείμενο να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό. (πρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 4, 1-17

1. Να χαρακτηρίσετε το ήθος της εξουσίας των Τριάκοντα και να γράψετε ποια είναι η πιο σημαντική, κατά τη γνώμη σας, διαφορά από το ήθος των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών της πόλης. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (γρ)
2. «Μια και θα έχετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει να έχετε μερίδιο και στους κινδύνους»: Σε ποιους απευθύνονται μ' αυτά τους τα λόγια οι Τριάκοντα και ποιο σκοπό επιδιώκουν; Με αφορμή αυτή τους την ενέργεια να αξιολογήσετε τα κίνητρά τους και να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας για το ήθος και το χαρακτήρα τους. (πρ)
3. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να εμψυχώσει τους άνδρες του ο Θρασύβουλος και να τους πείσει για τη νίκη; (πρ)
4. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους δημοκρατικούς η αναφορά του Θρασυβούλου στις πράξεις των Τριάκοντα και ποια επίδραση έχει η αναφορά αυτή στην ετοιμότητά τους για τη μάχη; (πρ)
5. Αφού αναφέρετε για ποιο σκοπό πολεμούν οι δημοκρατικοί σύμφωνα με το Θρασύβουλο (§17) και για ποιον οι ολιγαρχικοί, να γράψετε ποιον από τους δύο αντιπάλους δικαιώνει ηθικά ο συγγραφέας με τον τρόπο που αφηγείται τα γεγονότα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. (γρ)

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 4, 18-23

1. α) Πώς χαρακτηρίζετε τον μάντη από τα λόγια και τα έργα του; β) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, επελέγη η διάβασις του Κηφισού ως τάφος του; (πρ)
2. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή; (γρ)
3. Ποιοι δεσμοί μεταξύ των πολιτών, κατά την άποψη του κήρυκα, θα πρέπει να αποτρέψουν τους αντιπάλους από τις εχθρικές τους ενέργειες; Να τους καταγράψετε και να εκτιμήσετε την αξία τους για την ειρηνική συμβίωση των Αθηναίων. (πρ)
4. Πιστεύετε ότι ο λόγος του κήρυκα συνετέλεσε στις αποφάσεις που πήραν οι ολιγαρχικοί; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας. (γρ)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 1-4

1. **Λύσανδρος δε τούς φρουρούς τῶν Ἀθηναίων ... εἰς τὰς Ἀθήνας:** Να ξαναγράψετε το παραπάνω τμήμα του κειμένου μεταφέροντας τους ρηματικούς τύπους του ενικού στους αντίστοιχους του πληθυντικού και αντικαθιστώντας τη λέξη **Λύσανδρος** με τη λέξη **Λακεδαιμόνιοι**.
-
-
-

2. Να κλίνετε την οριστική, ευκτική και την προστακτική αορίστου β΄ (στην ίδια φωνή) των ρημάτων: **ἐγένοντο, ἴδοι**.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β ώστε να προκύψει ορθή αντιστοίχιση. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
ἀσφάλειαν	α) επιρρημ. προσδ. χρόνου
ἐν τῇ Λαμψάκῳ	β) υποκείμενο ρήματος
πλείους	γ) εμπρόθ. προσδ. τόπου
ὅσω	δ) επιρρημ. κατηγορούμενο
εἰδώς	ε) αιτιολογική μετοχή
πλέουσιν	στ) άμεσο αντικ. ρήματος
ὕστερον	ζ) έμμεσο αντικ. ρήματος
ὑποσπόνδους	η) δοτική του ποσού
ἀποπλεύσας	θ) χρονική μετοχή
Ἀθηναῖοι	ι) κατηγορούμενο
	ια) παράθεση
	ιβ) δοτική της αιτίας

4. α. Να γράψετε στη νέα ελληνική πέντε ομόρριζα της λέξης **ἄστυ**. β. Να γράψετε έξι λέξεις παράγωγες (απλές ή σύνθετες) από τα θέματα πασχ-, παθ- του ρήματος **πάσχω**.

5. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με παράγωγα ή σύνθετα της λέξης που δίνεται, ώστε να ολοκληρώνεται το νόημά τους:

- **φεύγω**: τα κέρδη που δεν δηλώθηκαν στις αρμόδιες υπηρεσίες λέγονται «..... κέρδη»
- **ἄστυ**: η τάση για συγκέντρωση σημαντικού αριθμού ανθρώπων στις μεγαλουπόλεις ονομάζεται
- **πλέω**: η είσοδος ενός πλοίου στο λιμάνι ονομάζεται
- **ναῦς**: η σύμπλευση ενός συνόλου πλοίων προς κοινό τέρμα λέγεται
- **ὕστερον**: η μετά θάνατον καλή φήμη ενός ανθρώπου ονομάζεται
- **Λάκων**: το να μιλάει κάποιος με συντομία και με περιεκτικότητα λόγου λέγεται

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 16-19

1. **είδώς, πόλιν, τειχῶν, μῆνας, πλείω, πρεσβευτής, αὐτοκράτωρ**: Να γραφούν οι λέξεις στην ίδια πτώση του αντίθετου αριθμού.

2. Να κλιθούν στον αντίθετο αριθμό οι συνεκφορές: **οἱ ἄλλοι πρέσβεις, τίνι λόγῳ**.

3. Στις παρακάτω ασκήσεις να διαγράψετε το λάθος:

- **ἀγγελοῦντα**: είναι μετοχή ενεστώτα ή μετοχή μέλλοντα;
- **ὄντα**: είναι ουδέτερο πληθ. ή αρσενικό ενικού (αιτιατ.);
- **ὅτι**: είναι ειδικός σύνδεσμος ή ουδ. αναφ. αντωνυμίας;
- **ἀποκρίναιτο**: είναι οριστική παρατατικού ή ευκτική αορίστου;
- **Θηραμένει**: είναι δοτική ενικού ή αιτιατική ενικού;
- **τίνι**: είναι ερωτηματική ή αόριστη αντωνυμία;
- **εἶπαν**: είναι αόριστος α΄ ή αόριστος β΄;
- **αὐτοκράτορες**: είναι ονομαστική ή αιτιατική πληθυντικού;

4. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος:

- **ἀντέχουσι**: είναι μετοχή ή ρήμα;
- **Ἐπεὶ δέ ἦκε τετάρτῳ μηνί**: είναι αιτιολογική ή χρονική πρόταση;
- **ἐπιτηρῶν**: είναι τροπική ή κατηγορηματική μετοχή;
- **πρεσβευτής**: είναι υποκείμενο ή κατηγορούμενο;
- **ἅπαντα**: είναι επιθ. ή κατηγορημ. προσδ. στο σῆτον;
- **πίστεως ἔνεκα**: εμπρόθ. προσδ. της αιτίας ή του σκοπού;

5. Να συμπληρώσετε τον πίνακα εντάσσοντας σ' αυτόν τις αναγραφόμενες μετοχές. Όπου χρειάζεται, σημειώστε ένα Χ (ή γράψτε τη λέξη 'ναι').

Μετοχή	Επιθετική	Κατηγορ.	Επιρρημ.	Θέση*
<i>ὄντων</i>				
<i>εἰδώς</i>				
<i>βουλόμενοι</i>				
<i>πεμφθείς</i>				
<i>ἐπιτηρῶν</i>				

*π.χ. υποκείμενο, αντικείμενο, προσδιορισμός τρόπου, υπόθεση κλπ.

6. Να γράψετε πέντε λέξεις ομόρριζες (απλές ή σύνθετες) από το **πέμπω** στα νέα ελληνικά.

7. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **κρίνω**.

- Το σύνταγμα απαγορεύει τις μεταξύ των πολιτών.
- Η του ικανότητα τον ανέδειξε σε αξιόλογο ηθοποιό.
- Οι παρατηρήσεις που διατύπωσε έγιναν με και γι' αυτό δεν έθιξε κανέναν.
- Η συμπεριφορά του σε με αυτήν του παρελθόντος είναι τώρα πολύ βελτιωμένη.
- Ήταν πολύ συνεχώς διατύπωνε παρατηρήσεις.
- Στους αγώνες η ομάδα πήγε πολύ καλά και θα αγωνιστεί στους τελικούς.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 2 § 20-23

1. Να κλιθούν οι συνεκφορές σε όλες τις πτώσεις του αριθμού που βρίσκονται: **πόλιν Ἑλληνίδα, μέγα ἀγαθόν, τά μακρά τείχη.**

2. **νομίζοντες, ἄρχειν:** Να κλιθεί ο μέλλοντας σε όλες τις εγκλίσεις στην ίδια φωνή.

Οριστική	Ευκτική	Προστακτική

Οριστική	Ευκτική	Προστακτική

3. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική θέση των λέξεων που δίνονται.

- **πόλιν:** είναι αντικείμενο στο και υποκείμενο στο
- **άγαθόν:** είναι αντικείμενο στο
- **έχθρόν, φίλον:** είναι στο αντικ. της μετοχής νομίζοντας.
- **ἄπρακτοι:** είναι κατηγορούμενο που δηλώνει
- **ἀπολλυμένων:** είναι μετοχή και γενική του στο
- **διά τό πλήθος:** ο εμπρόθετος προσδιορισμός δηλώνει

4. Να γράψετε πέντε παράγωγα (απλά ή σύνθετα) του **ἐργάζομαι** (στη νέα ελληνική).

5. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου (§20-21) που έχουν το ίδιο θέμα (απλό ή σε σύνθεση) με τις παρακάτω: **άνανδρος, εργασία, επόμενος, καθηγητής, εισιτήριο, διάχυτος.**

6. Να συσχετίσετε ετυμολογικά τις παρακάτω λέξεις με λέξεις του κειμένου (§22-23): **συνήγορος, εύπειστος, προαίρεση, πλειοψηφία, δοξασία, αρχικός.**

7. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με λέξεις των οποίων το β΄ συνθετικό είναι παράγωγο (απλό ή σύνθετο) του ρήματος **ἡγοῦμαι**.

- Η στα αξιοθέατα μάς δημιούργησε θαυμάσιες εντυπώσεις.
- Οι του ικανότητες αναγνωρίζονται από όλους.
- Είναι εξαιρετικός για τα γεγονότα που έχει ζήσει.
- Διάβασα ένα όμορφο λογοτεχνικό βιβλίο με θαυμάσια
- Οι συνήθως αναδεικνύονται με τις ικανότητές τους.
- Οι εμπειρίες μας μάς κάνουν να αντιμετωπίζουμε τα προβλήματά μας με μεγαλύτερη ευκολία.
- Οι που έδωσε, γι' αυτά που έκανε, δεν ήταν ικανοποιητικές. Το όλο επεισόδιο προκλήθηκε από μια μικρή

8. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με λέξεις των οποίων το α΄ ή το β΄ συνθετικό τους είναι παράγωγο της λέξης **φημί**:

- Δέχτηκε να έρθει μαζί μας· η απάντησή του ήταν
- Υποπτεύθηκαν τον κατηγορούμενο γιατί περιέπεσε σε πολλές
- Ένωσε θλίψη για την αποτυχία του γιου του στις εξετάσεις.
- Τα λόγια που είχε πει αποδείχτηκαν
- Απέκτησε σπουδαία σ' όλο τον κόσμο.
- Με τις γίνονται γνωστά πολλά προϊόντα στο ευρύ κοινό.
- Οι των δικαστηρίων είναι σεβαστές.

9. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με παράγωγα ή σύνθετα της λέξης **θυμός**, ώστε να ολοκληρώνεται το νόημά τους.

- Θυμώνει εύκολα γιατί είναι
- Δείχνει μεγάλη στο να εξυπηρετεί όλους.
- Έχει μεγάλη να σπουδάσει βιολογία.
- Ήταν πολύ και τραγουδούσε συνέχεια.
- Έπεσε κάτω όταν άκουσε τα συγκλονιστικά νέα.
- Τους συγχωρεί όλους επειδή είναι
- Δεν είχε καλή διάθεση. Ήταν

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 50-51

1. **ὁρῶν**: Να γράψετε το β΄ πληθυντικό πρόσωπο σ΄ όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και του αορίστου β΄ του ρήματος.

Ενεστώτας			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Αόριστος			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική

2. **εἰσελθών, εἶπεν**: Να κλίνετε την προστακτική αορίστου β΄ των ρημάτων.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στον συντακτικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:

- **τοῖς τριάκοντα:** είναι άμεσο / έμμεσο αντικ. στο διαλεχθεῖς
- **έπιστῆναι:** είναι αντικ. στο έκέλευσε / απαρ. του σκοπού
- **τούς έχοντας:** είναι αντικείμεν. / υποκείμεν. στο έπιστῆναι
- **έπί τοῖς δρυφάκτοις:** είναι εμπρόθ. που δηλώνει τόπο / τρόπο
- **φανερῶς:** είναι προσδιορισμός του τρόπου στο έχοντας / στο έπιστῆναι

4. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των όρων (§ 51) που δίνονται:

- **είσελθών:** είναι μετοχή, που προσδιορίζει το
- **προστάτου:** είναι στο έργον
- **κυρίους:** είναι στο
- **τουτονί:** είναι προσδιορισμός στο
- **άπασιν:** είναι προσδιορισμός στο
- **ήμεῖς:** είναι του ρήματος

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τις παράγωγες ή τις ομόρριζές της στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β:

A	B
α) παύω	1. δυσμένεια
β) βιώω-ῶ	2. παύλα
γ) διαλέγομαι	3. κέλευσμα
δ) κελεύω	4. βιώσιμος
ε) έφίσταμαι	5. εγχείρηση
στ) εύμενῶς	6. επιστασία
ζ) έγχειρίδιον	7. μένος
	8. διάλεξη
	9. βίωμα
	10. αρχικελευστής
	11. κατάπαυση
	12. αβίωτος

6. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής από κάθε ρήμα σύνθετο του **ἵημι** που σας δίνεται. *άνιημι, αφήιμι, καθίημι, ἐφίεμαι, συνίημι, ἐνίημι.*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 52-53

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:
- **ἀκούσας:** είναι μετοχή αορ. ενεργητικής φωνής / μέσης φωνής
 - **ταῦτα:** είναι οριστική αντωνυμία / δεικτική αντωνυμία
 - **ὄνπερ:** είναι δεικτική αντωνυμία / αναφορική αντωνυμία
 - **ἀγνοῶ:** είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
 - **μέντοι:** είναι αντιθετικός / διαζευκτικός σύνδεσμος
2. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό τους στη στήλη Β. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

A

B

1. ὄνομα	α) κτητική αντωνυμία
2. εὐεξαλειπτότερον	β) επίθετο β' κλίσης
3. ὑμῶν	γ) υπερθετικός βαθμός επιθέτου
4. ὅδε	δ) δεικτική αντωνυμία
5. ἀσεβέστατοι	ε) προσωπική αντωνυμία
6. ἀγαθοί	στ) συγκριτικός βαθμός επιθέτου
7. ἐμόν	ζ) ουσιαστικό, ουδέτερο γ' κλίσης
8. ἐστίαν	η) επίθετο γ' κλίσης

θ) ουσιαστικό, αρσενικό β' κλίσης

ι) ουσιαστικό, θηλυκό της α' κλίσης

3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω λέξεις (ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, πρόθεση κλπ) ανάλογα με τη γραμματική κατηγορία στην οποία ανήκουν: **ἀκούσας, ἐπί, ἐγώ, ἰκετεύω, εἶναι, μήτε, ὄν, ἀδικώτατοι, μοι, ἄνδρες, Θηραμένης, μέντοι, ἔφη, εἰ, ὑμῖν αὐτοῖς, καί, τό, οὐδέν, ἦ.**

4. Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό των ὀρων της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που χαρακτηρίζει τη συντακτική θέση του αντίστοιχου ὀρου. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

A

B

1. ἐξαλείφειν	α) κατηγορούμ. στο υποκ. του <i>εἰσί (οὔτοι)</i>
2. ἐπιδεῖξαι	β) επιθετικός προσδιορισμός στο <i>ἄνδρες</i>
3. ἀδικώτατοι	γ) τελ. απαρ. ως αντικείμενο στο <i>βούλομαι</i>
4. ὕμῶν	δ) γενική συγκριτική
5. καλοί	ε) εμπρόθ. της αναφοράς (από το <i>ἀσεβέστατοι</i>)
6. περὶ θεούς	στ) γενική διαιρετική (από το <i>ἐκάστου</i>)
7. ἐπὶ τὴν ἐστίαν	ζ) αντικείμενο του απαρεμφάτου <i>ἐξαλείφειν</i>
8. ἐμέ	η) τελ. απαρ. ως υποκ. στο <i>(μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ) εἶναι</i>
	θ) εμπρόθετος προσδιορισμός τόπου
	ι) κατηγορημ. προσδιορ. στο <i>ἄνδρες</i>

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω; **πηδάλιο, εστιατόριο, σεβαστός, απόφαση, άγνοια, θαυμαστός, αβοήθητος, συλλογή, αυτάρκης, διάρκεια.**

-
-
6. Να γράψετε για κάθε ρήμα ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής: **ἀπογιγνώσκω, διαγιγνώσκω, ἐνδείκνυμι, ἐπιδείκνυμι.**
-
-
-
-

7. Να γράψετε ουσιαστικά, ρήματα ή επίθετα ετυμολογικώς συγγενή με τη λέξη **ἐστία** που να αποδίδουν το νόημα των φράσεων ή των προτάσεων που δίνονται:

- συγκεντρώνω σε ορισμένο σημείο φωτεινή δέσμη:
- αυτός που αναφέρεται στην εστία:
- συμπόσιο, παράθεση γεύματος με τη συμμετοχή πολλών προσώπων:
- ιδιοκτήτης εστιατορίου:
- ο περιπλανώμενος, ο χωρίς εστία:

8. **μόνον**: Να σχηματίσετε ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο συνθετικό το **μόνος** και αφού κάνετε όποιες αλλαγές είναι αναγκαίες, π.χ.: **μόνος + λόγος = μονόλογος** **μόνος + γένος = μονογενής**

μόνος + δρόμος =

μόνος + γράμμα =

μόνος + ζυγός =

μόνος + έτος =

μόνος + κομμάτι =

μόνος + λέξη =

μόνος + κλίνη =

μόνος + ημέρα =

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 3 § 54-56

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων του κειμένου που δίνονται:

- **αὐτῶν** (§ 54) είναι δεικτική / επαναληπτική αντωνυμία
- **ἀπαγαγόντες** (§ 55) είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή αορίστου β΄
- **ἀπήγαγον** (§ 56) είναι παρατατικός / αόριστος β΄
- **ἐπήρετο** (§ 56) είναι αόριστος β΄ / παρατατικός
- **ἄγνοῶ** (§ 56) είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
- **οἷα** (§ 56) είναι αναφορική / αόριστη αντωνυμία

2. Να συμπληρώσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
ὁ κῆρυξ			οἱ ἔχοντες
ἡ ὀρῶσα			οἱ ὑπηρετάι
τοῦ βωμοῦ			
τοῦ ἀνδρός			
τῆς ψυχῆς			
τῇ φωνῇ			
τὸν ἄνδρα			τοὺς ἀνθρώπους

3. Να συμπληρώσετε τα άλλα γένη στην ίδια πτώση και αριθμό:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
τουτονί		
		τοῦτο
		ταῦτα
ἀναιδεστάτου		
		πλήρες

4. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς των επιθέτων στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
μεγάλη		
καλῶ		

πλήρες		
		θραυστάτου
		άναιδεστάτου

5. Να συμπληρώσετε το ίδιο πρόσωπο και χρόνο σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή (ονομ. αρσ. γένους):

Ορστ.		έκέλευσε	εἶπεν	ἀπήγαγε
Υπτ.				
Ευκτ.				
Πρστ.	πράττετε			
Απρμ.				
Μτχ.				

6. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:

- **ὁ κῆρυξ** (§ 54): είναι του ρήματος
- **τοὺς ἔνδεκα** (§ 54): είναι του ρήματος
- **ὕμῖν** (§ 54): είναι του ρήματος
- **τουτονί** (§ 54); είναι προσδιορισμός στο
- **τὰ ἐκ τούτων** (§ 55): είναι του ρήματος
- **μεγάλη** (§ 56): είναι προσδιορισμός στο
- **οἷα** (§ 56): είναι του
- **αὐτοῦ** (§ 56): είναι γενική
- **ἀποθνήσκειν** (§ 56): είναι απαρέμφ., που λειτουργεί ως
- **τὸ μὴ ἀπολιπεῖν** (§ 56): είναι απαρέμφατο, που λειτουργεί ως
- **τοῦ θανάτου** (§ 56): είναι στη μετοχή

7. Να γράψετε λέξεις απλές ή σύνθετες (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα) της νέας ελληνικής που να έχουν το ίδιο θέμα με τα ρήματα **ἔλκω** και **ἡγοῦμαι** (πέντε λέξεις για κάθε ρήμα).
-
-
-

8. Με ποιες λέξεις του κειμένου (§§ 54-55) σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω; **αναίδεια, παράδοση, κρίμα, λαβή, απαγωγή, ένδεια, απρόσκλητος, γένος, ανήσυχος, σχέση.**
-
-
-

9. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις παράγωγες από τα διάφορα θέματα του ρήματος **ὄρω**, απλές ή σύνθετες.

- Τα βουνά και άλλες ανωμαλίες του εδάφους περιορίζουν την μας.
- Συχνά βρίσκεται σε έκσταση και βλέπει
- Η (κλάδος της Φυσικής) διδάσκει ότι το φως διαθλάται.
- Στα Ελευσίνια μυστήρια ορίζονταν (< ἐφορῶ), οι οποίοι παρακολουθούσαν και πρόσεχαν τη σωστή τέλεσή τους.
- Κάποτε λατρεύονταν σαν τα ξύλα, τ' άστρα και τα δέντρα. Τώρα προσκυνάνε τα αστέρια της μουσικής και του ποδόσφαιρου.
- Δεν μου εμπνέει καμιά εμπιστοσύνη. Μου φαίνεται πολύ πρόσωπο.

10. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις που παράγονται από το ρήμα **λείπω**, απλές ή σύνθετες.

- το υπόλειμμα, το απομεινάρι, το σώμα του νεκρού =
- η ανεπάρκεια του νερού =
- η (ολιγόλεπτη) διακοπή =

- διανοητικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προσλαμβάνει ο εγκέφαλος (ιατρ.) =
- ξαφνική και παροδική απώλεια της συνείδησης =
- στρατιώτης που εγκαταλείπει αυθαίρετα τις τάξεις του στρατού =

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 4 § 18-19

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:

- **πρότερον:** είναι επίθετο / επίρρημα
- **σφετέρων:** είναι κτητική αντωνυμία / προσωπική αντωνυμία
- **ένταῦθα:** είναι χρονικό επίρρημα / τοπικό επίρρημα
- **έπομένοις:** είναι επίθετο / μετοχή
- **ἔσται:** είναι ρήμα / επίρρημα
- **ἐπεί:** είναι πρόθεση / σύνδεσμος

2. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του αορίστου:

Αόριστος			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
		πέσοι	
	γένηται		
έψεύσατο			
άνελαβον			
άπέθανον			

3. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των λέξεων ή φράσεων που δίνονται:

- **ταῦτα:** είναι..... στο εἰπών
- **αὐτοῖς:** είναιστο παρήγγελεν.
- **ἐπιτίθεσθαι:** είναι στο παρήγγελεν.
- **ὑπὸ μοίρας:** είναι προσδιορισμός του

- **ἐν τῇ διαβάσει:** είναι προσδιορισμός του
- **περὶ ἐβδομήκοντα:** είναι στο ἀπέθανον.
- **τῶν πολιτῶν:** είναι γενική από το οὐδενός.

4. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό στη ν.ε. για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **μεταστραφείς, ἀνέλαβον, ἐναντίους, ἀπεδίδοσαν.**

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα ουσιαστικά του ρήματος **λαμβάνω** (απλού ή σύνθετου):

- α) Ἐκανε χρημάτων από το πλησιέστερο κατάσταση της Εθνικής Τράπεζας.
- β) Ἐψαξα στο λεξικό για το «σπονδή».
- γ) Τα παιδιά συχνά δεν έχουν του χώρου.
- δ) Δεν είχε σε μεγάλη τους ποιητές!
- ε) Δεν βρέθηκε τελικά ο του γράμματος.
- στ) Με τη στάση του έδωσε για συζητήσεις σε βάρος του.
- ζ) Μπήκε κρυφά, χωρίς να γίνει
- η) Η του δραπέτη ήταν μια επίπονη επιχείρηση.
- θ) Ο καθηγητής μας ζήτησε να γράψουμε την του διηγήματος.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ II, 4 § 20-23

1. **Ἄνδρες πολῖται τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν:** Να γράψετε το παραπάνω χωρίο μεταφέροντας όλους τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό.
-
-
-

2. **ἀπήγαγον:** Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο του ίδιου χρόνου σε όλες τις εγκλίσεις.
-
-

3. Να ενώσετε τους αριθμούς των λέξεων που δίνονται στη στήλη Α με τα γράμματα στη στήλη Β που αντιστοιχούν στον γραμματικό τους προσδιορισμό. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

Α

1. ὦν
2. ἀλλήλοις
3. ἀποθανόντων
4. δεῖν
5. ἔχθιστον
6. ἀποκτεῖναι
7. πώποτε

Β

- α) μετοχή αορίστου β'
- β) χρονικό επίρρημα
- γ) απαρέμφατο ενεστώτα
- δ) αυτοπαθής αντωνυμία
- ε) αλληλοπαθής αντωνυμία
- στ) μετοχή ενεστώτα
- ζ) επίθετο υπερθετικού βαθμού
- η) απαρέμφατο αορίστου

4. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων:

- **ἀποκτεῖναι:** είναι απαρέμφ. / ευκτ. αορίστου του ρ. ἀποκτείνω;
- **παύσασθε:** είναι οριστ. / προστ. αορίστου του ρ. παύομαι;
- **ἐξελαύνετε:** είναι οριστ. ενεστ. / παρατατ. του ρ. ἐξελαύνω;
- **οἱ:** είναι αναφορική αντωνυμία / άρθρο;
- **πλείους:** είναι επίθετο θετικού / συγκριτικού βαθμού;

5. Να συμπληρώσετε τους βαθμούς των επιθέτων και επιρρημάτων:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		σεμνοτάτων
		καλλίστων
		ἀνοσιωτάτοις
		αἴσχιστον
		ἔχθιστον
	πλείους	
μάλα		
ὀλίγου		

6. **ἐψηφίσαντο, εἶλοντο**: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.

7. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού (αν υπάρχει) των ακόλουθων ουσιαστικών: **Πειραιεῖ, πόλιν**.

8. Να συμπληρώσετε τον πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

Απαρέμφата	Είδος	Συντακτική θέση
καθυφίεσθαι	τελικό	υποκ. στο απροσ. ρ. <i>χρείη</i>
ἡδικηκέναι		
χρῆναι		
πείθεσθαι		
ἐπιτρέπειν		

ἀπολλύναι		
καταπαῦσαι		
ἐλέσθαι		

9. Να χαρακτηρίσετε το είδος του εμπρόθετου επιρρηματικού προσδιορισμού:

- **εἰς τὴν πατρίδα:**
- **κερδέων ἔνεκα:**
- **ἐν ὀκτὼ μηνσίν:**
- **ἐν εἰρήνῃ:**
- **ὕφ' ἡμῶν:**

10. Να γράψετε δύο σύνθετα ομόρριζα από το ρήμα **πείθομαι**.

11. Να συμπληρώσετε τον πίνακα ακολουθώντας τα παραδείγματα:

διά + φέρω	διαφέρω	διαφορά
εἰς + φέρω		
πρός + φέρω		
σύν + φέρω		
ἀνὰ + φέρω		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ §35-39

Η Αθήνα από το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου έως την αποκατάσταση της δημοκρατίας

[35.1] Με αυτόν, λοιπόν, τον τρόπο εγκαθιδρύθηκε το καθεστώς των Τριάκοντα, όταν επώνυμος άρχοντας ήταν ο Πυθόδωρος. Όταν έγιναν κύριοι της πόλης, παρέβλεψαν όσα είχαν αποφασιστεί για το πολίτευμα. Διόρισαν πεντακόσιους ως μέλη της βουλής και διόρισαν στα άλλα αξιώματα πρόσωπα από έναν κατάλογο χιλίων προκρίτων. Προσέλαβαν επίσης δέκα άρχοντες στον Πειραιά, έντεκα δεσμοφύλακες και τριακόσιους μαστιγοφόρους υπηρέτες και κυβερνούσαν μόνοι τους την πόλη αυταρχικά. [35.2] Στην αρχή ήταν μετριοπαθείς απέναντι στους πολίτες και προσποιούνταν ότι διοικούν σύμφωνα με το πατροπαράδοτο πολίτευμα. Αφαίρεσαν από τον Άρειο Πάγο τους νόμους του Εφιάλτη και του Αρχίστρατου περί των Αρεοπαγιτών και από τους νόμους του Σόλωνα όσους προκαλούσαν αμφισβητήσεις, και κατέλυσαν το κύρος των δικαστών, ισχυριζόμενοι ότι έτσι επανορθώνουν το πολίτευμα, αφαιρώντας κάθε αιτία για αμφισβήτηση. Λόγου χάριν, για τις δωρεές έδωσαν το δικαίωμα στον καθένα να δωρίζει τα υπάρχοντά του οριστικά σε όποιον ήθελε καταργώντας τους περιορισμούς που υπήρχαν πριν, δηλαδή «αν κανείς έχει χάσει τα λογικά του, αν είναι υπέργηρος ή αν τον έχει παρασύρει γυναίκα», και αυτά για να μην έχουν οι συκοφάντες πεδίο δράσης. [35.3] Με τον ίδιο τρόπο αποφάσιζαν για τα άλλα ζητήματα. Στην αρχή, λοιπόν, έτσι φέρονταν και καταδίωκαν τους συκοφάντες και τους φαύλους και πονηρούς που μιλούσαν στο λαό αντίθετα προς το συμφέρον του, για να τον κολακέψουν. Οι πολίτες χαιρόνταν για όλα αυτά που γίνονταν, επειδή νόμιζαν ότι οι Τριάκοντα ενεργούσαν για το καλό όλων. [35.4] Όταν όμως εδραιώθηκαν στην εξουσία, δεν άφησαν ήσυχο κανέναν από τους πολίτες, αλλά θανάτωσαν όσους ξεχώριζαν σε περιουσία, καταγωγή ή αξίωμα, θέλοντας να εξουδετερώσουν τους επίφοβους και ταυτόχρονα να αρπάξουν τις περιουσίες τους. Σε μικρό χρονικό διάστημα θανάτωσαν πάνω από χίλιους πεντακόσιους ανθρώπους.

[36.1] Επειδή η κατάσταση της πολιτείας χειροτέρευε, ο Θηραμένης, που αγανακτούσε με τα όσα γίνονταν, συνιστούσε στους Τριάκοντα να σταματήσουν τα εγκλήματα και να επιτρέψουν στους εντιμότερους πολίτες να συμμετάσχουν στην άσκηση της εξουσίας. Στην αρχή οι Τριάκοντα ήταν αντίθετοι, αλλά όταν διαδόθηκαν οι διαφωνίες στο λαό και οι περισσότεροι

τάχθηκαν με το μέρος του Θηραμένη, φοβήθηκαν μήπως αυτός γίνει αρχηγός των δημοκρατικών και ανατρέψει την τυραννική τους εξουσία. Συνέταξαν, λοιπόν, έναν κατάλογο από τρεις χιλιάδες πολίτες, για να πάρουν μέρος στην άσκηση της εξουσίας. [36.2] Πάλι ο Θηραμένης τους επέκρινε για τα μέτρα αυτά, πρώτα επειδή, ενώ έλεγαν ότι θέλουν να έχουν συμμετόχους στην εξουσία, διάλεξαν μόνο τρεις χιλιάδες, σαν να ήταν οι ενάρετοι πολίτες τόσοι όλοι κι όλοι, δεύτερον, επειδή έκαναν δύο αντιφατικότατα μεταξύ τους πράγματα: στήριξαν την εξουσία στη βία και αναγνώρισαν ότι αυτή η βία ήταν λιγότερο ισχυρή από τους πολίτες. Οι Τριάκοντα όμως αδιαφόρησαν γι' αυτά και κράτησαν πολύν καιρό αδημοσίευτο τον κατάλογο των τριών χιλιάδων και κάθε φορά που έπαιρναν την απόφαση να τον δημοσιεύσουν, έσβηναν μερικά ονόματα και τα αντικαθιστούσαν με άλλα.

[37.1] Είχε πια μπει ο χειμώνας, όταν ο Θρασύβουλος με τους εξόριστους κατέλαβε το φρούριο της Φυλής και οι Τριάκοντα, που είχαν στείλει ένα απόσπασμα εναντίον του και είχαν αποτύχει, αποφάσισαν τους άλλους μεν πολίτες να αφοπλίσουν, τον Θηραμένη δε να εξοντώσουν με τον ακόλουθο τρόπο. Πρότειναν δύο νόμους στη βουλή, επιμένοντας να ψηφιστούν με ανάταση χειρών. Με τον πρώτο από αυτούς αναγνωριζόταν στους Τριάκοντα το δικαίωμα να θανατώσουν οποιονδήποτε από τους πολίτες δεν περιλαμβανόταν στον κατάλογο των τριών χιλιάδων. Με το δεύτερο νόμο αφαιρούσαν τα πολιτικά δικαιώματα από όσους είχαν καταστρέψει το τείχος της Ηετιωνείας ή είχαν εναντιωθεί στους Τετρακοσίους, που είχαν επιβάλει την προηγούμενη ολιγαρχία. Ο Θηραμένης είχε συμμετάσχει και στα δύο και έτσι, όταν επικυρώθηκαν οι νόμοι, βρέθηκε να έχει στερηθεί τα πολιτικά δικαιώματά του και οι Τριάκοντα είχαν εξουσία να τον θανατώσουν. [37.2] Αφού σκότωσαν τον Θηραμένη και αφόπλισαν όλους τους πολίτες έκτος από τους τρεις χιλιάδες, άρχισαν να επιδεικνύουν σε όλα τα ζητήματα ωμότητα και φαυλότητα. Έστειλαν επίσης πρέσβεις στη Λακεδαίμονα για να καταγγείλουν τον Θηραμένη και να ζητήσουν βοήθεια. Οι Λακεδαιμόνιοι τους άκουσαν και έστειλαν αρμοστή τον Καλλίβιο με επτακόσιους περίπου στρατιώτες, που ήρθαν, κατέλαβαν την Ακρόπολη και τη φρουρούσαν.

[38.1] Μετά από αυτά, όσοι [δημοκράτες] έρχονταν από τη Φυλή κατέλαβαν τη Μουνιχία και νίκησαν σε μάχη τους Τριάκοντα και όσους είχαν πάει μαζί τους για να τους βοηθήσουν. Μετά τη συμπλοκή οι πιστοί στους Τριάκοντα υποχώρησαν και την επόμενη μέρα όσοι είχαν παραμείνει στο άστυ συναθροίστηκαν στην αγορά και ανέτρεψαν τους Τριάκοντα. Εξέλεξαν δέκα πολίτες εξουσιοδοτώντας τους να τερματίσουν τον πόλεμο. Οι δέκα αυτοί

ανέλαβαν την εξουσία αλλά δεν έκαναν τίποτα από αυτά για τα οποία τους δόθηκε η εντολή, μόνον έστειλαν στη Σπάρτη να ζητήσουν βοήθεια και χρηματικό δάνειο. [38.2] Οι πολίτες δυσανασχετούσαν με την κατάσταση και οι Δέκα φοβήθηκαν ότι θα ανατραπούν από την εξουσία. Θέλησαν να τρομοκρατήσουν τους άλλους, πράγμα που έγινε, συλλαμβάνοντας και σκοτώνοντας τον Δημάρετο, έναν από τους πρώτους πολίτες. Εδραιώθηκαν στην εξουσία με τη βοήθεια του Καλλίβιου και των Πελοποννησίων που παραβρίσκονταν, καθώς επίσης και μερικών Αθηναίων από την τάξη των ιππέων. Μερικοί μάλιστα από αυτούς τους πολίτες πίεζαν πολύ να μην επιστρέψουν από την εξορία οι εκ της Φυλής. [38.3] Όταν όμως η παράταξη που κρατούσε τον Πειραιά και τη Μουνιχία, στην όποια προσχώρησαν όλοι οι πολίτες, επικράτησε στις διάφορες συγκρούσεις, τότε κατέλυσαν τους Δέκα και όρισαν δέκα άλλους πολίτες, που θεωρούνταν οι πιο ενάρετοι. Με τη βοήθεια και τις προσπάθειες αυτών έγινε η συμφιλίωση και η επιστροφή των δημοκρατικών από την εξορία. Από αυτούς τους Δέκα διακρίθηκαν κυρίως ο Ρίνων από την Παιανία και ο Φάύλλος από τον Αχερδούντα. Οι δύο αυτοί, προτού φτάσει ο Πausanίας, είχαν έρθει σε επαφή με εκείνους που ήταν στον Πειραιά, και όταν έφτασε αυτός, εργάστηκαν όλοι πρόθυμα για να επιστρέψουν οι εξόριστοι. [38.4] Έο Pausanίας, βασιλιάς των Λακεδαιμονίων, με τη βοήθεια δέκα μεσολαβητών, τους οποίους είχε ζητήσει επίμονα να έλθουν από τη Λακεδαίμονα, κατάφερε να αποκαταστήσει την ειρήνη και τη συνδιαλλαγή. Ο Ρίνων και οι συνάδελφοί του επαινέθηκαν από τον δήμο για τη δημοκρατική τους στάση και, ενώ ανέλαβαν την εξουσία με ολιγαρχικό πολίτευμα, λογοδότησαν με δημοκρατία. Κανείς δεν τους κατηγορήσε για τίποτα, ούτε από εκείνους που είχαν μείνει μέσα στην πόλη, ούτε από εκείνους που είχαν καταφύγει στον Πειραιά. Αλλά για τη στάση του ο Ρίνων εκλέχτηκε αμέσως στρατηγός.

[39.1] Η συνθήκη έγινε όταν επώνυμος άρχοντας ήταν ο Ευκλείδης με τους ακόλουθους όρους: «Όσοι από τους Αθηναίους παρέμειναν στο άστυ και θέλουν να μετοικήσουν, θα έχουν διαμονή στην Ελευσίνα, διατηρώντας τα πολιτικά τους δικαιώματα, έχοντας δική τους ανεξάρτητη διοίκηση και ελεύθερη κάρπωση των εισοδημάτων τους. [39.2] Το ιερό της Ελευσίνας θα είναι κοινό και στις δύο παρατάξεις και θα έχουν την εποπτεία του οι Κήρυκες και οι Ευμολπίδες, κατά τα πάτρια. Δεν θα επιτρέπεται ούτε όσοι πάνε στην Ελευσίνα να έρχονται στην πόλη, ούτε όσοι μένουν στην πόλη να πηγαίνουν στην Ελευσίνα, εκτός από τις μέρες των Μυστηρίων και για τα δύο μέρη. Όσοι μετοικήσουν στην Ελευσίνα θα συνεισφέρουν από το εισόδημά τους στο

συμμαχικό ταμείο, όπως και οι άλλοι Αθηναίοι. [39.3] Εκείνοι από τους απερχόμενους που θα θέλουν να κατοικήσουν σε κάποιο [διαθέσιμο] σπίτι στην Ελευσίνα θα πρέπει να έχουν τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη. Αν δεν συμφωνούν μεταξύ τους για το τίμημα, τότε ο καθένας τους θα ορίσει τρεις εκτιμητές και ο ιδιοκτήτης θα πάρει όποια τιμή ορίσουν αυτοί. Όσοι από τους Ελευσίνιους γίνουν δεκτοί από τους Αθηναίους της Ελευσίνας, θα μπορούν να συγκατοικούν μαζί τους. [39.4] Όσοι βρίσκονται τώρα στην Αθήνα και θέλουν να μετοικήσουν, θα πρέπει να εγγραφούν στους καταλόγους μέσα σε δέκα μέρες από τη μέρα που θα δώσουν τους όρκους, και να φύγουν μετά από είκοσι μέρες. Για όσους δεν βρίσκονται τώρα στην Αθήνα, η προθεσμία θα είναι η ίδια από τη στιγμή που θα επιστρέψουν. [39.5] Κανείς από όσους θα κατοικήσουν στην Ελευσίνα δεν θα μπορεί να κατέχει αξίωμα στην Αθήνα προτού εγγραφεί πάλι στους καταλόγους των κατοίκων της. Οι δίκες για φόνο θα γίνονται κατά τους πατροπαράδοτους νόμους, καθώς και οι δίκες για άδικη επίθεση και για σωματική βλάβη. [39.6] Κανείς δεν θα έχει το δικαίωμα να καταγγείλει κανέναν για τα παρελθόντα, εκτός από τους Τριάκοντα, τους δέκα άρχοντες, τους έντεκα άρχοντες και τους άρχοντες του Πειραιά. Αλλά και αυτούς δεν θα μπορεί κανείς να τους καταγγείλει μετά τη λογοδοσία τους. Όσοι ήταν άρχοντες στον Πειραιά θα λογοδοτήσουν στους Πειραιώτες και όσοι ήταν άρχοντες στο άστυ θα λογοδοτήσουν σ' εκείνους τους πολίτες που θα έχουν δηλώσει το εισόδημά τους στο άστυ. Έπειτα, όποιοι θέλουν θα μπορούν να μετοικήσουν με τους παραπάνω όρους. Καθεμιά από τις δύο παρατάξεις [οι του άστεως και οι του Πειραιά] θα εξοφλήσει χωριστά τα χρήματα που είχαν δανειστεί από τους Λακεδαιμόνιους για τον πόλεμο».

Μτφρ. Α. Παναγόπουλος. 1999.

Αριστοτέλους Αθηναίων Πολιτεία.

Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Αθήνα: Αίολος.